

УДК: 342.41

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-69-4-17-24>

Марусяк Олександр Васильович,

доктор філософії з галузі права

(Центр політико-правових реформ, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4113-0624>

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ТА ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ І ВВЕДЕННЯ ЇЇ В ДІЮ»: ДІАЛЕКТИЧНА ЄДНІСТЬ ЧИ ЮРИДИЧНЕ ПРОТИСТАВЛЕННЯ?

Статтю присвячено аналізу діалектичної взаємодії Конституції України та Закону України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію» через методологічну парадигму нормопроєктувальної техніки. За допомогою техніко-юридичного методу досліджено питання правової природи та юридичної чинності обох нормативно-правових актів. Автором висунуто наукову концепцію єдності юридичної онтології цих документів з одночасним застереженням, що Закон України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію» своїм існуванням більше завдячує незрілим та суперечливим традиціям законодавчої техніки тодішнього конституцієдавця, ніж реальній об'єктивній необхідності його прийняття.

Ключові слова: Конституція України; Основний закон; прийняття Конституції України; Закон України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію»; справа про набуття чинності Конституцією України; установча влада; нормопроєктувальна техніка.

Постановка проблеми. Відсутність чіткої та загальноприйнятої національної парадигми нормопроєктування, яка б беззастережно застосовувалася у процесі правотворення всіма органами державної влади та місцевого самоврядування, є однією з найсерйозніших проблем українського конституціоналізму. Нерідко непослідовність і нелогічність викладу правового матеріалу, непродуманість і поспішність процедури прийняття¹ нормативно-правових актів часто породжують проблеми стосовно юридичної сили, чинності та дії, а також конституційності і/або законності цих документів, та й взагалі питання щодо правозастосування. І справа навіть не в тому, що в Україні все ще немає окремого акта із цих питань (на кшталт Закону України «Про нормативно-правові акти»), а переважно в низькому рівні правової культури та юридичної грамотності основних суб'єктів правотворення, що разом із відсутністю стабільної та узгодженої техніко-юридичної традиції унеможливує прийняття якісних за формою та змістом правових актів. Незважаючи на те, що Конституція України є Основним законом держави та фундаментом для національної правової системи, процес її прийняття не обійшовся без казусів. Узяти хоча б до уваги Закон України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію», який з точки зору нормопроєктування є своєрідним юридичним парадоксом без будь-яких раціональних обґрунтувань необхідності існування такого документа.

¹ Незважаючи на те, що з точки зору стилістики сучасної української літературної мови в подібних словосполученнях рекомендується вживати дієслово «ухвалити» замість «прийняти» (напр., «ухвалити закон», «Конституція ухвалена» і т.д.), у цій статті використовується дієслово «прийняти» та його похідні форми через те, що законодавець та Конституційний Суд України переважно вживає саме його (зокрема у всіх цитованих документах у статті).

Ступінь наукової розробки теми. На сьогодні феномен Конституції України як Основного закону прямо чи опосередковано досліджено великою кількістю вітчизняних науковців. Серед них є як конституціоналісти, так і адміністративісти, зокрема В. Б. Авер'янов, М. О. Баймуратов, О. В. Батанов, Ю. П. Битяк, А. З. Геоґріца, А. А. Єзеров, В. М. Кампо, І. П. Ковальов, М. І. Козюбра, А. М. Колодій, В. В. Кравченко, А. Р. Крусян, З. І. Лунь, О. В. Оніщенко, М. П. Орзіх, Н. М. Пархоменко, В. Ф. Погорілко, Т. С. Подо-рожна, М. В. Савчин, О. В. Скрипнюк, І. Д. Сліденко, І. Є. Словська, П. Б. Стецюк, А. А. Стрижак, В. В. Сухонос, В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, В. Л. Федоренко, О. Ф. Фрицький, М. В. Цвік, В. М. Шаповал, С. В. Шевчук, Ю. С. Шемшученко, О. І. Ющик та ін.

Разом із тим слід констатувати, що будь-яких докладних розробок, присвячених питанню взаємозв'язку та взаємодії Конституції України й Закону України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію», немає. Навіть сам факт ухвалення Парламентом останнього документа в наукових дослідженнях, як правило, згадувався побіжно, як мало-значущий факт, без акцентування особливої уваги на його юридичній природі. Однак наявна теоретико-методологічна модель ієрархії нормативно-правових актів України, запропонована науковцями, ніяк не дозволяє однозначно класифікувати цей закон за якими-небудь адекватними критеріями. Через це будь-які питання щодо співвідношення (і гіпотетичної взаємозалежності) юридичної природи та чинності цього документа і Конституції України залишаються відкритими та актуальними для комплексного дослідження.

У зв'язку із цим, **метою статті** є дослідження юридичної природи Закону України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію» в контексті чинної Конституції України. Досягнення поставленої мети видається можливим через техніко-юридичний аналіз наявних діалектичних взаємозв'язків між цими двома правовими актами.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження Перша і єдина Конституція незалежної України [4] була прийнята о 09 год 20 хв за літнім східноєвропейським (EEST) часом у п'ятницю 28 червня 1996 року 315-ма голосами народних депутатів України на 107-му засіданні п'ятої сесії Верховної Ради України II (XIII) скликання¹, обраної на позачергових виборах народних депутатів України 27 березня 1994 року.

Дещо згодом, о 09 год 33 хв, на цьому ж засіданні Парламент 338-ма голосами народних депутатів додатково ухвалив Закон України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію» (тут і далі — Закон № 254/96-ВР [6]) — документ, який нова Конституція України не вимагала й взагалі не передбачала. Цей короткий за змістом законодавчий акт підтвердив прийняття Конституції України, а також, у зв'язку із цим, визнав Конституцію (Основний закон) України від 20.04.1978 (з усіма наступними змінами й доповненнями) [3] та Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» від 08.06.1995² [2] такими, що втратили чинність.

12 липня 1996 року в Маріїнському палаці відбулось урочисте підписання Головою Верховної Ради України Олександром Олександровичем Морозом та Президентом Украї-

¹ За старою системою нумерації скликань це була Верховна Рада України XIII скликання; за новою системою, уведеною у 2000 р., — це Верховна Рада України II скликання. Див. Закон України «Про визначення порядку обчислення скликань Верховної Ради України» від 01.02.2000. [5]

² Конституційний договір 1995 р. по суті затвердив проєкт Закону України «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні» (схваленого Парламентом 18.05.1995, але не введеного в дію в установленому порядку). Текст цього законопроєкту став невід'ємною органічною складовою Конституційного договору.

ни Леонідом Даниловичем Кучмою Закону № 254/96-ВР¹, але саму ж Конституцію України так і не було підписано.

Наступного дня, 13 липня, обидва акти були офіційно опубліковані в газеті «Голос України» (випуск № 128), а 23 липня — у нормативному бюлетені Парламенту «Відомості Верховної Ради України»: випуск № 30, статті 141 (Конституція України) та 142 (Закон № 254/96). Цікаво, що, незважаючи на те, що Закон № 254/96 хронологічно був прийнятий після Конституції України, Конституція не має самостійного офіційного номера-ідентифікатора нормативно-правового акта: він повністю збігається з відповідним номером вищезазначеного закону лише з додаванням до нього малої літери «К» — № 254к/96-ВР.

Якщо повноваження Парламенту на прийняття нової Конституції були передбачені п. 1 ч. 3 ст. 97 Конституції 1978 р. та п. 1 ч. 1. ст. 17 Конституційного договору 1995 р., то прийняття Верховною Радою України окремого закону про введення в дію Конституції, безперечно, було продовженням радянської традиції нормотворення, адже ухвалення додаткових актів про введення в дію інших, уже прийнятих документів, було загальнопоширеною практикою в СРСР, а також невід'ємним елементом законодавчого процесу на етапі становлення українського парламентаризму в 1990-х рр. Однак, на відміну від радянської доктрини державного права, яка розглядала Конституцію як просто окремих вид закону (нехай навіть і «основного» за назвою), Конституція України 1996 р. є *lex fundamentalis* — правовим актом найвищої юридичної сили, унікальна юридична природа якого відрізняється від усіх інших правових документів (у т. ч. і від законів), — і цей факт завжди був аксіоматичним для українського конституціоналізму. Тому наявність додаткового законодавчого акта, яким вводиться в дію Конституція України, породжує певну техніко-юридичну невизначеність. Коли ж насправді була прийнята Конституція України: у момент її голосування в третьому читанні й загалом, чи з моменту ухвалення Закону № 254/96-ВР? А також коли Конституція України фактично набула чинності: з дня прийняття (28 червня 1996 р.), з моменту підписання Закону № 254/96-ВР (12 липня 1996 р.) чи з дня офіційного опублікування обох документів (13 липня 1996 р.)?

Незважаючи, здавалося б, на очевидну банальність таких запитань сьогодні, у 1996 р. Верховний Суд України все ж не мав чіткої та однозначної юридичної відповіді на них, що й послужило підставою для конституційного звернення Олександра Леонідовича Барабаша, народного депутата України Верховної Ради України I (XII) скликання, до Конституційного Суду України стосовно офіційного тлумачення частини першої статті 58, частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України щодо моменту набуття чинності Конституцією України [1]. Для цілей цього дослідження немає потреби детально описувати предмет судового спору у Верховному Суді України проти Центральної виборчої комісії України, стороною в якій був заявник, оскільки все це розгорнуто описано в його конституційному зверненні від 14.01.1997 та в Рішенні Конституційного Суду України стосовно офіційного тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України від 03.10.1997 (тут і далі — Рішення від 03.10.1997) [8]. Тут важливо наголосити лише на тому, що О. Л. Барабаш як приклад неоднозначного застосування Конституції України навів правові позиції Верховного Суду України в ухвалі від 08.07.1996 та в листах від 26.09.1996 і 12.11.1996, які фактично заперечували дію Конституції України до 13 липня 1996 р. (тобто до дня офіційного опублікування тексту Конституції України). При цьому цікаво, що тодішній Голова Верховного Суду України Віталій Федорович Бойко, який 4 липня 1996 року доповідав на 112-му пленарному засіданні Верховної Ради України щодо призначення Парламентом суддів Верховного Суду України, посилався на Конституцію України від 28.06.1996 як на чинну [11].

¹ Єдиний закон, в опублікованому офіційному тексті якого підписи Голови Верховної Ради України та Президента України розміщені *vis-à-vis*.

У чому ж була «проблема» з набуттям чинності Конституцією України? Відповідь криється в окремих, на перший погляд, суперечливих конструкціях самої Конституції України. З одного боку, Основний закон установив такі загальні правила для набрання чинності будь-якими законами: 1) «закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування» (ч. 5 ст. 94); 2) «закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом», а також «закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними» (ст. 57). Але з іншого боку, Конституція України сама ж проголосила, що вона «набуває чинності з дня її прийняття» (ст. 160), і «день прийняття Конституції України є державним святом — Днем Конституції України» (ст. 161).

Тому основний науково-практичний здобуток Рішення від 03.10.1997 полягає в тому, що Конституційний Суд України розставив усі крапки над «і» в цьому питанні. Зокрема, по-перше, Суд чітко розтлумачив таке:

Положення ч. 5 ст. 94 Конституції України стосовно набуття чинності законом не раніше дня його опублікування потрібно розуміти так, що дія цієї частини статті не поширюється на набуття чинності Конституцією України (абз. 1 п. 1 мотивувальної частини, п. 1 резолютивної частини Рішення).

Моментом набуття чинності Конституцією України є момент оголошення результатів голосування за проект Конституції України загалом на пленарному засіданні Верховної Ради України, а тому Конституція України набула чинності в день її прийняття Верховною Радою України — 28 червня 1996 р. (абз. 6 п. 3 мотивувальної частини, п. 2 резолютивної частини Рішення).

Набуття чинності Конституцією України не можна пов'язувати з прийняттям Закону № 254/96-ВР (абз. 4 п. 3 мотивувальної частини Рішення).

Словосполучення «набуває чинності» (ст. 160) і «набирає чинності» (ч. 5 ст. 94), які вживаються в Конституції України, мають синонімічні значення і означають, що відповідні нормативні правові акти вступили в силу.

А по-друге, у цьому Рішенні Конституційний Суд України офіційно сформулював концепцію про те, що Конституція України як Основний закон держави за своєю юридичною природою є актом установчої влади¹, що належить народу (абз. 2 п. 2 мотивувальної

¹ Уперше про концепцію «установчої влади» Конституційний Суд України опосередковано згадав у своєму попередньому Рішенні у справі щодо конституційності тлумачення Верховною Радою України ст. 98 Конституції України від 11.07.1997, № 3-зп [9]: «Конституція України прийнята Верховною Радою України від імені Українського народу (преамбула Конституції України), який відповідно до статті 5 Конституції України має виключне право визначати і змінювати конституційний лад в Україні. Це право не може бути узурповано державою, її органами або посадовими особами (там само). Отже, прийняття Конституції України Верховною Радою України було безпосереднім актом реалізації суверенітету народу, який тільки одноразово уповноважив Верховну Раду України на її прийняття. Це підтверджується пунктом 1 статті 85 Конституції України, яка не передбачає права Верховної Ради України на прийняття Конституції України, а також статтею 156 Конституції України, згідно з якою законопроект про внесення змін до розділів, які встановлюють засади конституційного ладу в Україні, після його прийняття у Верховній Раді України має затверджуватися всеукраїнським референдумом» (абз. 1 п. 4 мотивувальної частини).

У Рішенні від 03.10.1997 Суд деталізував зміст цієї концепції таким чином: «Конституція України як Основний Закон держави за своєю юридичною природою є актом установчої влади, що належить народу. Установча влада по відношенню до так званих встановлених влад є первинною: саме в Конституції України визнано принцип поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову (частина перша статті 6) та визначено засади організації встановлених влад, включно законодавчої. Прийняття Конституції України Верховною Радою України означало, що у даному випадку установча влада була здійснена парламентом. Закони є актами встановленої Конституцією України законодавчої влади і, більше того, актами єдиного органу законодавчої влади – Верховної Ради

частини Рішення), тоді як положення ст. 94 Конституції України стосовно набрання чинності законом віднесені до законів — актів органу законодавчої влади.

Отже, Конституція України як акт установчої влади народу є самодостатнім юридичним документом і незалежно від того, що вона не була підписана 12 липня 1996 р., була опублікована 13 липня 1996 р. і після неї був прийнятий ще Закон № 254/96-ВР про її введення в дію, усе ж таки набула чинності в день її прийняття, а саме в момент оголошення результатів голосування за проєкт Конституції України загалом (о 09 год 20 хв 28 червня 1996 р.), і її дія не залежить від чинності Закону № 254/96-ВР.

Постає питання: а якщо подивитися на цю ситуацію інакше?

Якщо вимога ст. 94 Конституції України щодо набрання чинності законодавчими актами не раніше дня їхнього опублікування не стосується Конституції України, то чи стосується вона тоді Закону № 254/96-ВР? Якщо так, то коли ж тоді набув чинності Закон України № 254/96-ВР — у момент його прийняття, підписання, опублікування чи через 10 днів з дня його опублікування, як того й вимагає стаття 94 Конституції України? Яка тоді юридична природа цього закону і в яких діалектичних взаємозв'язках із Конституцією України він перебуває? На жаль, як вже зазначалося, ні законодавець, ні наявна юридична доктрина не дає чіткої та однозначної відповіді на ці запитання.

Розв'язання цієї проблеми залежить передусім від розуміння того, що Конституція України не передбачає необхідності її затвердження чи введення в дію за допомогою окремого закону. Прийняття нової Конституції вже й так було проголошено в її преамбулі¹ («Верховна Рада України від імені Українського народу — громадян України всіх національностей... приймає цю Конституцію — Основний Закон України»), а факт набуття її чинності зафіксовано у ст. 160. У такому випадку незрозуміла мета статті 1 Закону № 254/96-ВР, яка ще раз проголосила «прийняти Конституцію України» уже після фактичного прийняття останньої.

Крім того, п. 1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України засвідчує, що закони та інші нормативні акти, прийняті до набуття чинності Конституцією, є чинними в частині, що їй не суперечать, а отже, Конституція 1978 року та Конституційний договір 1995 року, які регулювали ті ж самі однопредметні відносини, що й нова Конституція України, мали б автоматично втратити чинність після набуття чинності останньою. У самому ж Конституційному договорі декілька разів наголошувалося, що він діє виключно на період до прийняття нової Конституції України; крім того, у ньому також містилася норма про те, що до прийняття нової Конституції України положення чинної на той момент Конституції 1978 р. діють лише в частині, що узгоджується з Конституційним договором. Конституційний Суд України також звернув на це увагу в Рішенні від 03.10.1997.²

України. Це зумовлює їх субординацію відносно Конституції України, з чого можна зробити висновок, що норми частини п'ятої статті 94 Конституції України щодо набрання чинності законом не раніше дня його опублікування не можуть бути віднесені до самої Конституції України» (абз. 1-3 п. 2 мотивувальної частини).

¹ Насправді, вступний текст до Конституції ніяк не названий в самому документі. Термін «преамбула» просто є звичаєвим і вже давно усталений у юридичній доктрині та практиці законотворення незалежної України.

² «В Конституції України відсутнє положення щодо визнання після її прийняття такими, що втратили чинність, Конституції (Основного Закону) України від 20 квітня 1978 року... й Конституційного Договору між Верховною Радою України та Президентом України... від 8 червня 1995 року. Відповідні положення містяться у статтях 2 та 3 Закону України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію». Проте набуття чинності Конституцією України не можна пов'язувати з прийняттям цього Закону. Конкретна сфера суспільних відносин не може бути водночас врегульована однопредметними нормативними правовими актами однакової сили, які за змістом суперечать один одному. Звичайною є практика, коли наступний у часі акт містить пряме застереження щодо повного або часткового скасування попереднього. Загальновизнаним є й те, що з прийняттям

Тому Верховній Раді України слід було включити норми про скасування попередньої Конституції України 1978 р. та Конституційного договору 1995 р. в розділ XIV «Прикінцеві положення» чи розділ XV «Перехідні положення» (на власний вибір) Конституції України замість того, щоб приймати зайвий Закон № 254/96-ВР. Можливо, народні депутати просто не бажали включати згадку про Конституцію радянської епохи чи про Конституційний договір, укладений в умовах гострої соціально-політичної кризи, у текст нової Конституції незалежної України, однак, імовірніше, цей закон своїм існуванням завдячує незрілим традиціям законотворення тодішнього конституцієдавця, а також динаміці перебігу подій самої «конституційної ночі». До того ж народні депутати спершу самі не зрозуміли, коли вони дійсно прийняли Конституцію України. Як видно зі стенограми 107-го засідання Верховної Ради України (а також із численних відеозаписів, у яких зафіксовано процес прийняття Конституції), більшість присутніх на засіданні подумали, що саме момент голосування за весь текст Конституції в другому читанні о 09 год 18 хв («за» — 321 голос) і був урочистим моментом прийняття Основного закону¹. Голова засідання натомість закликав депутатів до порядку й наголосив: «Це ми проголосували проект Конституції в цілому в другому читанні. Тепер треба проголосувати в третьому читанні в цілому проект Конституції України» [10]. Тому не дивно, що прийняття Закону № 254/96-ВР о 09 год 33 хв також могло бути недалекоглядним кроком з точки зору теорії і практики нормопроекування.

Однак прийняття Закону № 254/96-ВР є вивершеним фактом, тому питання визначення його юридичної природи нікуди не зникає. Очевидно, що чинність Конституції України не залежить від чинності цього закону, оскільки він був прийнятий уже постфактум, коли Конституція України вже була чинна. Також абсолютно ясно, що це два окремих документи, за які послідовно голосували і які приймалися в Парламенті. Конституція України не є складовою частиною цього закону, і між ними не існує подібного взаємозв'язку, як, наприклад, між Регламентом Верховної Ради України та Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», який затвердив цей Регламент [7]. Також сама ж назва Закону № 254/96-ВР («Про прийняття Конституції України і введення її в дію») є дещо оманливою, оскільки Конституція точно не була введена ним у дію, а була прийнята ще перед ним. Закон було б доцільніше назвати по-іншому, на кшталт «Про визнання Конституції (Основного закону) України 1978 року та Конституційного договору між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» такими, що втратили чинність». Звісно, така назва документа була б громіздкою, але вона точно відповідала б внутрішньому змісту цього закону.

Однак Закон № 254/96-ВР і не можна назвати звичайним законом. Як і Конституція України, він був прийнятий конституційною більшістю від складу Верховної Ради України (навіть більшою кількістю голосів народних депутатів, ніж сама Конституція). Також до цього закону неможливо застосувати положення ст. 94 Конституції України (про набрання чинності законом через 10 днів із дня його офіційного опублікування, якщо сам закон не передбачив іншої дати набрання чинності), оскільки внаслідок подібних умовиводів існує ризик аналізу дії цього акта *ab absurdo*. Як уже зазначалося, номер-ідентифікатор цього закону є по суті номером Конституції України як документа в реєстрі законодавства; Закон № 254/96-ВР є підписаний і Головою Верховної Ради України, і Президентом України, а Конституція — ні.

нового акта, якщо інше не передбачено самим цим актом, автоматично скасовується однопредметний акт, який діяв у часі раніше. До того ж сам Конституційний Договір, по суті, передбачав утрату ним чинності і скасування чинної на момент його підписання Конституції з прийняттям нової Конституції України» (абз. 4-5 п. 3 мотивувальної частини).

¹ Однак часто в навчальній і публіцистичній літературі чомусь помилково вказують саме на 09 год 18 хв як на момент прийняття Конституції України

Яку адекватну юридичну конструкцію тоді можна запропонувати для того, щоб «знайти» місце для Закону № 254/96-ВР у національній системі законодавства та описати його правову природу? Закон № 254/96-ВР, хоча і є окремим юридичним документом, але все ж таки фактично є невід'ємним компонентом Конституції України, тому його можна розглядати як своєрідний інструментальний додаток до неї. Цей закон не має самостійного юридичного буття, а його чинність цілковито залежить від чинності Конституції України (а не навпаки). Саме тому до цього закону не застосовуються правила ст. 94 Конституції України, і момент його прийняття є одночасно моментом набрання чинності. У такому випадку можна сміливо стверджувати, що Верховна Рада України, приймаючи Закон № 254/96-ВР, усе ще діяла як орган установчої, а не законодавчої влади, як і тоді, коли приймала Конституцію України.

Висновки. Отже, Конституція України є самодостатнім правовим актом, який не потребує будь-яких інших юридичних документів для прийняття та введення її в дію; чинність Конституції України не залежить від чинності Закону № 254/96-ВР. Конституція України і Закон № 254/96-ВР є двома окремими документами, але зі спільною юридичною онтологією: Закон № 254/96-ВР завершує нормативний текст Конституції України, додаючи ті інструментальні норми, яких немає в оригінальному тексті Конституції України, та надає таким чином Конституції України завершеного вигляду. Саме тому Конституція України й не потребувала окремого підписання, бо Президент України уже підписав Закон № 254/96-ВР — додаток до Конституції. Саме тому Конституція і не має окремого номер-ідентифікатора, відмінного від номера цього закону, бо вона разом з ним і так перебуває в діалектичній єдності, утворюючи цілісну правову матерію.

Наукова концепція спільної юридичної онтології Конституції України та Закону № 254/96-ВР не є абсолютно ідеальною, однак вона принаймні пропонує адекватну юридичну модель для опису тієї реальності, яка виникла внаслідок непродуманих дій Верховної Ради України під час прийняття Конституції України. У будь-якому разі необхідно наголосити, що Закон № 254/96-ВР своїм існуванням більше завдячує використанню Парламентом архаїчних моделей нормопроекування, ніж об'єктивній необхідності прийняття таких актів.

Список використаних джерел

1. Конституційне звернення громадянина Барабаша Олександра Леонідовича про офіційне тлумачення статей 58, 94 та 160 Конституції України від 14.01.1997. Матеріали справи № 1-8/1997 до рішення Конституційного Суду України № 4-зп/1997. URL : <http://ccu.gov.ua/docs/374> (дата звернення: 12.10.2019).
2. Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 08.06.1995, № 1к/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 18. Ст. 133.
3. Конституція (Основний закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки : прийнята на позачерговій VII сесії Верховної Ради УРСР IX скликання 20.04.1978, № 888-IX. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1978. № 18. Ст. 268.
4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про визначення порядку обчислення скликань Верховної Ради України : закон України від 01.02.2000 № 1420-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2000. № 8. Ст. 52.
6. Про прийняття Конституції України і введення її в дію : закон України від 28.06.1996 № 254/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 142.
7. Про Регламент Верховної Ради України : закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2010. № 14–15, № 16–17. Ст. 133.
8. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним зверненням Барабаша Олександра Леонідовича щодо офіційного тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України (справа про набуття чинності Конституцією України) від 03.10.1997 № 4-зп. *Офіційний вісник України*. 1997. № 42. С. 59.

9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України Постанови Верховної Ради України від 1 жовтня 1996 року «Про тлумачення статті 98 Конституції України» (справа щодо конституційності тлумачення Верховною Радою України статті 98 Конституції України) від 11.07.1997 № 3-зп. *Офіційний вісник України*. 1997. № 29. С. 85.

10. Стенограма 107 пленарного засідання Верховної Ради України 28 червня 1996 року, частина 8. URL : <https://portal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/3894.html> (дата звернення: 10.10.2019).

11. Стенограма 112 пленарного засідання Верховної Ради України 4 липня 1996 року. URL : <https://portal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/3899.html> (дата звернення: 15.10.2019).

Марусяк Александр Васильевич,
доктор философии в области права
(Центр политико-правовых реформ, г. Киев)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4113-0624>

КОНСТИТУЦИЯ УКРАИНЫ И ЗАКОН УКРАИНЫ «О ПРИНЯТИИ КОНСТИТУЦИИ УКРАИНЫ И ВВЕДЕНИИ ЕЕ В ДЕЙСТВИЕ»: ДИАЛЕКТИЧЕСКОЕ ЕДИНСТВО ИЛИ ЮРИДИЧЕСКОЕ ПРОТИВОПОСТАВЛЕНИЕ?

Статья посвящена анализу диалектического взаимодействия Конституции Украины и Закона Украины «О принятии Конституции Украины и введении её в действие» через методологическую парадигму нормопроектировочной техники. С помощью технико-юридического метода исследуется правовая природа и юридическая сила обоих нормативно-правовых актов. Автором выдвигается научная концепция единства юридической онтологии этих документов с одновременной оговоркой, что Закон Украины «О принятии Конституции Украины и введении её в действие» своим существованием больше обязан незрелым и противоречивым традициям законодательной техники тогдашнего конституциедавателя, нежели реальной объективной необходимости его принятия.

Ключевые слова: Конституция Украины; Основной закон; принятие Конституции Украины; Закон Украины «О принятии Конституции Украины и введении её в действие»; дело о вступлении в силу Конституции Украины; учредительная власть; нормопроектировочная техника.

Marusiak Oleksandr,
PhD in Law
(Centre of Policy and Legal Reform, Kyiv)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4113-0624>

THE CONSTITUTION OF UKRAINE AND THE LAW OF UKRAINE «ON ADOPTION OF THE CONSTITUTION OF UKRAINE AND ITS ENACTMENT INTO EFFECT»: DIALECTICAL UNITY OR LEGAL CONTRAST?

This article is devoted to the legal research of the Constitution of Ukraine as a «lex fundamentalis» within the methodological paradigm of legislative technique issues. The article analyzes the dialectical interaction existing between the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine «On Adoption of the Constitution of Ukraine and Its Enactment into Effect» with the focus on parameters of legal nature and legal effect of both instruments. On 28 June 1996, Verkhovna Rada of Ukraine, shortly after adoption of the Constitution, passed the Law «On Adoption of the Constitution of Ukraine...», which have been neither prescribed, nor required by the Constitution. Because of this, the issue of this instrument's legal nature is still disputed in national doctrine. By using the technical legal approach, this article carefully examines that there are significant and inviolable legal ties between the Constitution and the law on its adoption; therefore, these legal instruments have joint legal effect and validity. In summary, the research presumes that the Constitution as an instrument of the constituent authority is a self-sufficient legal document, which, from the legal point of view, cannot be affected, both explicitly and implicitly, by the Law of Ukraine «On Adoption of the Constitution of Ukraine...», but the last-mentioned law is completely dependent on the Constitution of Ukraine. Both legal instruments operate as a solid legal act because of the unity of their legal ontology. Still, paper stresses that the existence of the Law of Ukraine «On Adoption of the Constitution...» has been caused more by the immature and controversial legislative technique traditions of parliament than by the real objective necessity of its adoption.

Key words: Constitution of Ukraine; Fundamental Law; Adoption of the Constitution of Ukraine; Law of Ukraine «On Adoption of the Constitution of Ukraine and Its Enactment into Effect»; Enactment of Constitution into Effect (1997) Case; Constituent Authority; Legislative Technique.

Надійшла до редколегії 01.11.2019